GAZET'A TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese:
Marti'a, Joui'a si Sambat'a.
Pretiulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Tieri esterne pe siese luni 14 fr. pe anu 28 franci.

Anulu XLIV.

Se prenumera:
a postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.
Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr. v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori nefrancate nu se primescu. — Manuscripte nu se retramitu.

Nr. 109. **Vineri 25 Septembre | 7 Octobre** **1881.**

Cu *1 Octobre st. v. 1881* se incepe unu nou abonamentu la

„GAZET'A TRANSILVANIEI"

Rogamu pe On. Domni prenumeranti ai fóiei nóstre, a grabí cu innoirea abonamentului pe triluniulu alu IV-lea.

Spre mai mare inlesnire recomendamu a se lipí adres'a, sub care s'a tramisu fói'a pêna acuma, pe dosulu cuponului dela asignatiunea postala.

Domnii noui abonanti sunt cu deosebire rogati, a ne tramite adressele D-loru *esactu*, aratandu si *post'a cea mai aprópe* de loculu, unde locuiescu.

☞ **„Gazet'a Transilvaniei" apare dela 1 Ianuariu 1881 de trei ori pe septemana.**

☞ Pretiulu abonamentului la „Gazet'a Transilvaniei" este:

pentru Brasiovu: pe trei luni 2 fl., pe siése luni 4 fl., pe anu 8 fl.; — dusu in casa: pe trei luni 2 fl. 50 cr., pe siése luni 5 fl.; pe anu 10 fl.

pentru Austro-Ungari'a cu post'a: pe trei luni 2 fl 50 cr., pe siése luni 5 fl., pe anu 10 fl.,

pentru Romani'a si alte tieri esterne: pe trei luni 7 franci, pe siése luni 14 franci, pe anu 28 franci.

Brasiovu, 24 Septembre (6 Octobre.)

Unu pasu inainte si duoi inderetu: acést'a pare a fi signatur'a politicei interióre in monarchi'a austro-ungara. „Times" din Londra are dreptate a se mirá, cà in acést'a monarchia compusa din elemente atâtu de eterogene, lucrurile mai potu merge si asié cum mergu. Abia se face intr'o parte o incercare spre a aplaná neintielegerile dintre nationalitati si noue dificultati, si mai mari, se nascu de cealalta parte si asié merge in continuu candu unu pasu inainte, candu duoi inderetu.

Cea mai mare bataia de capu 'i face adi ministeriului Taaffe fara indoiéla puterniculu curentu „nationalu", care a cuprinsu opositiunea germana centralista din Austri'a. Este in impregiurarile nóstre ceva surprindietoriu a audi, cà Nemtii devinu „nationali", cá si candu ei pêna acuma n'ar' fi avutu destulu semtiu pentru interessele gintei loru. Acést'a nu e a se intielege asié, ci miscarea actuala d'intre Germanii Austriei de aceea ofera unu spectaculu nou pentru cà posede unu caracteru esclusivu-nationalu, care pêna acuma nu l'a avutu.

Pe câtu timpu elementulu germanu a domnitu prin mediulu dinastiei, care asemenea este de origine germana, asupra intregei monarchie, elu se semtiea cá stapanu si se semtiea mai bine de câtu tóte celelalte elemente. Astfelu Nemtii identificara interessele nationalitatii loru cu acele ale Austriei si se semtiea cá Austriaci. In calitatea acést'a ei se deosebea numai prin principiile ce le professa. Unii erau centralisti, ceilalti autonomisti unii liberali, altii conservativi s. a. Sub tóte sistemele pêna la 1866 Nemtii austriaci s'au semtitu cà purtatori ai ideei de statu unitarie austriace.

Catastrof'a dela 1866 si schimbarile interióre ce au urmatu dupa ea au sguduitu pentru prim'a óra positiunea predomnitóre a Nemtiloru. Dualismulu a impartitu domnirea intre ei si intre Maghiari si primindu acést'a forma de statu Nemtii centralisti au continuatu atitudinea loru vechia politica in Cislaitani'a inasprindu-o inca si mai tare prin esercérea unei suprematie mai pronuntiate asupra Slaviloru. Ei si dela 1866 incolo isi identificau interessele loru cu acele ale Austriei, séu mai bine disu cu ale Cislaitaniei, pe care o priveau cá pe jumetatea supusa suprematiei loru.

Cu venirea ministeriului Taaffe s'a schimbatu si conditiunea, in care s'au aflatu centralistii si suprematistii nemti dela introducerea dualismului. Maioritatea autonomista a camerei ii departà dela guvernu si program'a de impacare a ministeriului ii amenintiá cu perderea si a possibilitatii de-a mai redobêndi positiunea esclusiva de odinióra. „Interessele statului sunt periclitate", strigau centralistii, pre candu in realitate erau periclitate numai interessele suprematiei loru. Ei voieau se fia si de aci incolo Austriaci, inse sub conditiunea cá frênele guvernului sè se incredintieze eara partidei loru.

Venì rêndulu concessiuniloru, ce erau a se face Cehiloru si mai antaiu se ivì cestiunea egalei indreptatiri a limbeloru in Boemi'a. Aci Nemtii isi perdura totu cumpetulu de „patrioti austriaci" si semtindu-se deodata numai si numai cá Germani façia de Slavi, incepura a dá alarma cà Germanismulu este gravu amenintiatu de câtra Slavismu.

Din momentulu acest'a se incepù marea miscare nationala intre Nemti, care se póte caracterisá cu cuvintele: Antaiu Germani si apoi Austriaci. Ministeriulu Taaffe, avendu de scopu impacarea, admonià pe centralisti cá sè se modereze si se dè si Cehiloru ce li se cuvine, fiindu-cà asié pretinde interessulu consolidarei imperiului. Basatu pe asemeni consideratiuni guvernulu facù zadarnice silintie de a paralisá pe centralisti, formandu o partida moderata a centrului.

Inse acestu soiu de „patriotismu", care pretindea moderatiune si abnegare, centralistii nemti nu'lu intielegu séu mai bine disu nu voiescu se'lu intieléga.

„Se avemu si noi curagiulu a ne manifesta natiunalitatea cá si celelalte pópóre", dicea Dr. Herbst intr'unu discursu electoralu. Cum a intielesu elu acést'a manifestare? Asié cá Germanii Austriei se nu cedeze nimicu din principiele loru. Aceste principii sunt cunoscute, amu vediutu pe Dr. Herbst, candu era ministru, practicandu-le, ele culminéza in otarirea firma de-a impedecá desvoltarea Slaviloru din Austri'a in interessulu germanismului. De aceea striga centralistii candu e vorb'a de a se largi dreptulu de limba alu Cehiloru, cà se cehiséza Boemi'a. Si óre care Germanu adeveratu póte dorí consolidarea imperiului cu pretiulu cehisarei Boemiei?

Momentulu acest'a de intransigentia façia cu nationalitatile slave face, cá constituirea Nemtiloru austriaci intr'o partida politica nationala se devina atâtu de amenintiatóre pentru consolidarea monarchiei. Déca toti se voru radimá pe nationalismulu loru esclusivu passiunatu, apoi ce va fi de monarchia, cum se va poté ajunge la o impacare si multiumire generala intre popórele ei? Asta intrebare pusa de „Augsb. Allg. Z." e justa, totu asié de adeveratu inse este cà nemtii Austriei sunt decisi a nu se abate dela „principiile loru nationale" si cà Austri'a se afla earasi in ajunulu unei noue crise, care póte cà nu-o va suportá asié usioru, cá pe cele anterióre.

Cronic'a evenimenteloru politice.

In siedinti'a de Marti s'a constituitu diet'a ungara, alegêndu de presiedinte pe deputatulu Toma Pechy. In contra alegerei acestuia au fost sositu petitiuni de cassare, din partea partidei ostreme a cercului electoralu Szikszo. Se dîce in acést'a petitiune cà Pechy s'a alesu prin coruptiuni si neorênduieli la votare. Cu tóte astea partid'a guvernului a declaratu de validu actulu de alegere si a alesu pe Toma Pechy de presiedinte alu seu spre marea ilaritate a Kossuthianiloru.

Diet'a pêna acuma s'a ocupatu numai de scandalulu Varady-Rohonczy, care s'a finitu c'unu duelu. Rohonczy la rêndulu lui a aruncatu revolverulu, aratandu cà nu tiene de demnu pe contrariulu seu de a mai risipi prafulu de pusca pe elu. Interessantu e cà Várady au avutu doi secundanti deputati din partid'a guvernului, care impregiurarc Rohonczy o-a si intrebuintiatu spre a aplicá partidei domnitórie un'a din acele lovituri morale, cari sunt semtîte mai multu de cei, pe cari nu-i privesce.

Agitatiunea in sinulu Germaniloru din Austri'a pentru formarea unei partide natio-nale-germane cresce mereu. Diarele germane esterióre, cari sunt de ordinaru mai bine informate decâtu cele din tiéra, prevedu, cà acést'a miscare va aduce dupa sine in consecentia ruperea totala a Austriei de câtra Ungari'a. O partida nationala germana in Austri'a nu se va poté impacá niciodata cu pactulu actualu ungurescu, si de aceea Nemtii austriaci voru lucrá pentru „Uniunea personala," cum accentuá deunadi si „Augsb. allg. Ztg." Pactulu dualisticu nu mai gasesce adi aderenti si spriginitori la nici-o partida din Austri'a.

De candu cu intrevederea dela Danzig s'a produsu óre-care stagnatiune in mersulu politicei de impacare a ministeriului Taaffe. Earasi sunt influintie esterióre, cari amenintia de a paralisá nou'a actiune de consolidáre interióra. Comitele Beust ar' fi disu, cà nu centralistii nemti, ci Ungurii au trantitu pe Hohenwart. Acést'a póte se fia adeveratu in intielesulu verbalu, intrebamu inse cine a statu la spatele Unguriloru in anulu 1871? Càci, bine se notamu, Ungurii singuri nu ar' fi pututu dobêndi pêna adi nimicu de insemnatate dela Austri'a; numai in aliantia cu influintie puternice s'a pututu resturná la 1866 sistemulu unitariu alu lui Belcredi si s'au pututu resturná la 1871 ministeriulu federalistu Hohenwart.

Si fiindu-cà istori'a se repeta, Ungurii earasi lucréza in directiunea care in duóe rênduri le-a adusu atâtu succesu si in cestiunea acést'a vechii aliati paru a fi asemenea la postulu loru. Deja se scrie in diuarele germane vienese, cà intalnirea dela Danzig a fost provocata, numai prin neincrederea ce-o avea cancelariulu Bismarck in situatiunea interióra a Austro-Ungariei si care neincredere ar' fi fost provocata prin esperimentele ministrului Taaffe.

„Faimele despre caderea cabinetului sunt premature, dér' ventulu sufla earasi spre apusulu sperantieloru nóstre. Incepe a se inoptá. Se vighiamu" esclama „Narodni Listy". Intr'aceea multe s'au schimbatu dela 1871 incóce, cei dela curtea din Vien'a sunt adi mai pâtiti si nu se voru sparia asié usioru de ori-ce ventuletiu cá inainte cu diece ani. Asupra unui punctu, credemu, sunt deja pe deplinu convinsi, cà adeca o consolidare a monarchiei fara impacarea nationalitatiloru ei este imposibila si fara consolidare nu e siguranti'a, nu e viitoriu. Cei ce conducu adi destinele monarchiei nu mai au de a alege multu, ei trebue se pasiésca inainte pe calea impacarei, déca voiescu se salveze monarchi'a, a stá pe locu séu a se reintórce la vechi'a politica de asuprire ar' insemná o cumplita abdicare.

Diarulu „Polit. Coresp." primesce din Bucuresci informatiuni in privinti'a atitudinei ce va luá guvernulu romanu in cestiunea dunaréna, ce stá inca pendinte. In façi'a dificultatiloru, care impedeca pe puteri de a se intielege asupra crearei unei comissiuni mixte, cabinetulu din Bucuresci, dîce corespondentulu numitului diaru, ar' fi luatu hotarirea de a observa o conduita declinatória in privinti'a instituirei oricarei autoritati pe Dunare, fia ea sub ori-ce nume, afara de comissiunea Dunaréna, creata prin tratate. Guvernulu regelui Carolu 'si-ar' motivá acést'a linia de conduita pe tratatulu de la Berlin, care a pusu libertatea completa a navigatiunei pe Dunare sub garanti'a Europei. Ori ce dreptu esceptionalu pentru statele riverane, precum cabotagiu, etc., ar' fi fostu respinsu de congresulu dela Berlin. Prin urmare nu s'ar' puté recunósce unei puteri o positiune esceptionala séu vre-unu privilegiu asupra Dunarei. Regulamentele de navigatiune si politia fluviala pe tóta intinderea Dunarei

de la Portile de feru pêna la Galati ar' trebuí puse in armonia cu regulamentele in vigóre pentru gurile Dunarei. Comissiunea européna dela Dunare este tienuta, cá se elaboreze acelu regulamentu, consultandu si pe delegatii stateloru riverane. In fine comissiunea dunaréna trebue declarata in permanentia. Numai autoritatea unui congresu ar' puté introduce noue principie. Pe bas'a acestoru argumente ministrulu afaceriloru straine alu regelui Carolu ar' fi adresatu deja o nota circulara la toti representantii romani in strainatate.

Diarulu principalu alu guvernului *anglesu* „Times“ face de unu timpu incóce complimente *Austro-Ungariei*. Limbagiulu acestei foi inse nu prea face impressiunea a fi sinceru. Vorbindu despre discursulu tronului, cu care Maj. S'a a deschisu diet'a ungara, „Times“ dîce cu privire la situatiunea politica a monarchiei austro-ungare: „Nu esiste statu in Europ'a, care se fia compusu din elemente atàtu de diferite si contrarie intre sine, cá monarchi'a austro-ungara si e o minune déca acést'a monarchia se afla cu tóte astea atàtu de bine, concedendu chiaru, cà acést'a aflare nu e tocmai prea buna. Nu puçinu a contribuitu la acestu succesu caracterulu monarchului actualu. Supusii lui ilu veneréza. Elu jóca unu rolu fórte greu intr'unu modu, care provóca admirarea Europei. S'a disu de multe ori, cà imperatulu Franciscu Iosifu a perdutu in bataia, inse cà Austri'a a càstigatu prin fiacare desastru (?) In realitate resbóiele dela 1859 si 1866 n'au slabitu pe Austro-Ungari'a, nici n'au micsioratu in vreo parte a monarchiei alipirea generala càtra monarchia“. —

Complesanti'a celoru dela „Times“ façia de Austri'a se manifesta si prin o dàrnicia mare la *impartirea Turciei*, dupa care Austri'a va capetá porturile dela Preves'a si Salonicu, apoi Epirulu si Macedoni'a. „Aceste duóe provincii fiindu odata in posessiunea Austriei, Greci'a ar' ajunge sub control'a Austriei si singur'a siansa a rassei eline, de a deveni vreodata unita, este in recunóscerea suzeranitaţii Austriei“. Corespondentulu lui „Times“ se declara pentru acést'a solutiune. Limbagiulu generosu alu lui „Times“ a desteptatu inse chiaru in Vien'a suspitiunea, cà propunerea lui de impartire ar' fi numai o manevra spre a compromite planurile Austriei inaintea popóreloru balcanice si a turburá chiaru bun'a intielegere d'intre cele trei imperatii.

Respunsu la fói'a volanta:*)

„Se organisamu partid'a romana constitutiunala.“

Asta primavéra, candu representantii poporului romanu adunati la Sibiiu pronuntiara passivitatea pentru Ardélu si activitatea pentru Ungari'a, foile maghiare 'si dau aerulu de o nepasare suverana si dîceau. „nóe nu ne pasa nici de activitatea, nici de passivitatea loru; déca se lipsescu ei insisi de drepturile constitutiunale, prin cari ar' poté ajunge l'a cevasi valóre, véda ei; suntu cu multu mai neinsemnati, decàtu se merite a ne ocupá mai lungu tempu cu ei.“ Dupa aceste enunciatiuni, celu-ce nu cunósce politic'a de adi, va fi cugetatu, cà nicicà ne voru mai pomení foile unguresci pêna la terminulu alegeriloru venitórie; dér' celu-ce cunósce natur'a Unguriloru, politic'a loru seculara façia de natiunalitati si apucaturile loru absolutistice sub masc'a constitutiunalismului a sciutu fórte bine, cà passivitatea romaniloru e unu ghimpe pré ascutitu in ciorapii cei strimti unguresci, decàtu se nu causeze svêrcoliri si incordari de a-'lu scóte.

Cumcà cesti din urma nu s'au insielatu, dovedescu cerculariele Metropolitului Romanu, a Episcopului Sabo si fói'a volanta: „Se organisamu partid'a romana constitutiunala“.

Fanfaronade, cá cele cuprinse in acést'a fóia volanta, amu auditu noi destule si audîmu pe fiacare dî din gur'a mariloru nostri „patrioti“ si cetimu din foile loru, apoi ne si cunóscemu deja, mai alesu, de candu s'a inauguratu er'a constitutiunalismului si ii-vedemu pe fratii nostri maghiari in editiune constitutiunala, cu multu mai bine, decàtu se mai avemu lipsa de capacitari reciproce; dreptu aceea n'ar' meritá sè ne perdemu timpulu reflectandu la cele cuprinse in acést'a scriere volanta; inse impregiurarile, cà foile maghiare, cari afectau o nepasare suverana façia de atitudinea politica a Romaniloru, au esitu cu totulu din reserv'a loru façiarita façia de pasivitate, si se intrecu in colportarea si prémaríirea acestei manjituri; cà fratii nostri maghiari, cu micu cu mare, invetiatu neinvetiatu, politicu nepoliticu, facu unu svonu ne mai auditu cu „ingeniositatea mediulocului“ descoperitu de autorele acestei scrieri volante spre a impacá natiunalitatile din tiéra si mai alesu pe romani si in fine, cá se nu lasamu pe fratii nostri maghiari nici unu minutu in acea desierta credintia, pré naiva amagire, cà noi n'amu fi aflatu la prim'a cetire tendinti'a acestei scrieri si n'amu fi recunoscutu la momentu curs'a, care ni se intinde, ei ne silescu a respunde la acestu capu de opera, care óre-candu va ocupá loculu cuvenitu in istori'a patianieloru romaniloru sub er'a constitutiunalismului de acum. Inainte de a respunde suntemu inse siliti spre a fi mai bine preceputi, cá se atingemu unele lucruri generali si se constatamu nesce fapte, cari esplica incàtu-va incercarile de natur'a celoru cuprinse in scrierea volanta de façia.

Fara de a cunósce natur'a Ungurului, modulu, cum se cresce, convingerea s'a in privinti'a dreptului ce-lu are in acést'a patria si mai alesu parerea, ce o are despre nationalitatile conlocuitórie, in deosebi despre Romani nimenea in lume nu va poté candu-va pricepe: cum se potu aflá intre Unguri nu sute, ci mii, cari se créda, cà in impregiurarile nóstre si pe langa puterea, care au avut'o ei totu-dé-un'a a mana, s'ar' fi desnationalisatu o massa compacta de 15 mii de unguri; nu va intielege cum póte cineva afirmá si scrie, fara sè tréca de nebunu, aceea ce afirma si scrie unu Réthy Lajos, Koós Ferencz etc, cum póte cineva sè faca intr'o fóia mare politica, cum e „Hon“, o politica atàtu de ridicula, cá si unu Szathmari György si apoi sè créda si dumnélui si altii multi de capacitatea lui, cà sunt politici seriosi, si in fine nu va pricepe cum potu sperá fratii nostri unguri si foile loru mici si mari, cà prin o apucatura atàtu de golana si neistétia, cá si cea cuprinsa in scrierea volanta din vorba, sè póta seduce inteligiuti'a romana, care citesce si scie, ce se petrece in Europ'a, si sè-o faca a renuncia la acele drepturi vecinice, la cari aspira fia-care natiune ajunsa la cunoscintia de sine, la acele drepturi, pentru cari s'au luptatu, s'au jertfitu in decursu de sute de ani totu ce a avutu natiunea romana de capacitate si anima eroica si cari sunt afundu inradacinate in anim'a fiacarui Romanu de caracteru integru si cu cevasi invetiatura.

Adeveratulu unguru e morosu, greu la capu, laudarosu, violentu, asupritoriu, fórte accesibilu laudei, de-sî duru, dér' sinceru; de-sî din vanitate dér' ospitalu, despretiuitoriu alu altoru natiuni si pre càtu de simtitoriu, candu i se face ceva nedreptate, pe atàtu de despretiuitoru alu drepturiloru altor'a. Natur'a Ungurului sémena multu cu a Turcului, mestecata cu cea tîganésca. Nu recunósce dreptulu nimenui façia de densulu si e gat'a a tiranisá, dér', déca 'lu laudi si 'i recunosci superioritatea, dreptulu lui imaginatu de a fi mai mare decàtu tine si, cà drepturile ce le ai, suntu tóte numai din grati'a lui, poti luá sî camasi'a de pe elu si ti-lu poti face prietenu bunu si statornicu. Asupritoriu si trufasiu de o parte pêna la estremu, naivu de alt'a pêna la ridiculu. Crescerea lui se intempla intr'o athmosphera ingrecata de fumuri'a nationale. Cá sè nu amintescu de crescerea lui in sinulu familiei, unde se pune fundamentulu desvoltarei la fia-care omu si asié sî la Unguru atingu numai, ce se intempla la scólele lui. In aceste se pune deosebitu, ca sè nu dicu singurulu, pondu pe desvoltarea simtiului nationalu, mai puçinu in scólele catolice si pêna la estremitate in scólele reformate. N'aude in aceste tenerulu maghiaru decàtu cele mai miraculóse lucruri despre poterea, viteji'a, intieleptiunea si alte insusiri maretie ale eroiciloru lui strabuni, si despre reutatea, lasitatea, necultur'a si alte scaderi ale nationalitatiloru conlocuitórie: Romani, Serbi, Slovaci séu Germani. Ce mirare apoi, cà tinerii maghiari, pêna ce ambla la scóla si mai tardîu, dupa ce parasescu scól'a, nu cunoscu natiune superióra celei maghiare, si parte uràscu, parte despretiuescu pe celelalte natiuni din tiéra, cari dupa cum invéti'a si audu ei, au fostu totudéun'a inimice celei maghiare, si nemultiamitórie pentru gratî'a acordata loru de a trai! Pre langa o crestere cá acést'a n'ai ce te mirá, cà se afla intre ei ómeni literati, cari scriu carti despre necapacitatea Romanului de a se cultivá, ba chiaru si de a trai. De aceea, cà Romanulu nu se lasa a fi intrecutu in calitati culturale de Unguru, ba cà dandu-i-se ocasiune a se cultiva, 'lu si intrece pe Unguru, sè nu faci amintire, cà odata nu afli crediamentu la ei si a duó'a treci de turburatoriu si tradatoriu de patria. Desvoltarea simtiului nationalu, in acea mesura esorbitanta, in care se face la maghiari, póte sè fia la o natiune mare si puternica motorulu unoru fapte mari si glorióse, pentru o natiune mica in dilele si intre impregiurarile nóstre nu póte se fia decàtu funesta. Unde a dusu acést'a tiéra pan'acum, vedemu cu ochii nostri, unde o va duce inca, scimu si deplangemu sórtea ei.

Convingerea concetatianiloru nostri maghiari este, cà ei au dreptu la acést'a tiéra prin poterea armeloru. Povestile din istoriele unguresci folosite prin scóle, in cari se descrie Almosiu din firu in peru asié, incàtu te miri, cà nu i s'a facutu inca photographi'a autentica, trecu la ei de bani buni. De pacturi, invoíri si alte tractate ale Unguriloru cu natiunile aflate aici nu vréu nici sè auda, atàtu li se revólta, audîndu de aceste, ambitiunea natiunala. Natiunile conlocuitórie sunt privite deci de nemultiamitórie, pentru-cà lasanduli-se viéti'a prin poterea cea mare ocupatória a maghiariloru, càrora, chipu, nu le costá atunci decàtu vointi'a de a le stinge, acum indrasnescu a pretinde drepturi nationale si striga dupa egalitate. De alt-cum accentuarea dreptului castigatu prin arme este o necessitate pentru aplecarea maghiariloru cá poporu asiaticu, de-a asuprí. Trasur'a caracteristica a popóreloru neculte, si intre aceste se numera si popórele din Asi'a, este tirani'a. Unde vedemu in Asi'a vre-unu statu constitutiunalu? Acolo nu suntu decàtu stapani si sclavi. Turcului i a ajunsu dejá ap'a pêna la gura, dér' voiesce elu óre sè auda de egalitatea celorulalte popóre cu alu seu? Impacá-se-va óre candu-va cu ideea, cà esistenti'a acelora póte se aiba si altu scopu, decàtu se servésca Turcului? Nici candu mai gat'a e sè móra. Noi inca n'avemu in tiér'a nóstra altu scopu alu esistentiei decàtu se implemu sacurile statului, cari apoi se golescu prin concetatianii nostri maghiari; apoi nitielu si de a serví de materialu pentru esperimentatiuni de maghiarisare. Unulu dintre pecatele nóstre de capetenia in ochii dumnealoru este, cà noi nu pricepemu onórea, ce ni se face prin aceste esperimentatiuni, prin acestu sporiu cavalerescu.

Parerea concetatianiloru maghiari despre celelalte nationalitati din tiéra o atinsesem mai susu. Romanulu in Ardélu si tienuturile locuite de romani este in ochii loru personificatiunea reutatii, crudîmei, prostiei duritatii si lasitatii. Te miri, cà pe langa acést'a parere cum incape apoi fric'a de Romanu cea cumplita si nebuna, care nu dórme in veci. Acést'a parere a concetatianiloru maghiari despre natiunalitati si mai alesu despre Romani ii indémn'a si ii incurageza la volniciele, ce le vedemu pe tóta diu'a; acést'a 'i face a crede, cà noi nu cunóscemu apucaturile loru politice, nu le scimu tient'a, cu unu cuventu, cà nu putemu judecá importanti'a nisuintieloru loru.

Mai insemnamu inca aci, cà pre candu noi cunóscemu pe unguri cu tóte virtutile slabitiunile si apucaturile loru, pe atunci ei in massa mai nu ne cunoscu de locu. Cei mari dela Budapest'a mai nu sciu, cà esistemu. Puçinulu, ce sciu despre noi, e scosu din rapórtele reutatióse ale unoru Secui vêriti prin ministerie. Organele subalterne de prin provincia séu nu au destula invetiatura, cá se póta judecá cu temeiu, ceea ce se petrece in sinulu popóreloru, procesulu loru de desvoltare, séu nu afla lucrulu demnu de a se ocupá cu elu. Astufeliu matadorii din Budapest'a séu n'au de locu informatiuni despre noi séu, déca au, acele suntu cele mai primitive si defectuóse. Dinsii cugeta, cà noi stamu in priviuti'a poteriloru spirituali inca totu acolo, unde stámu inainte de 48 si cà prin urmare ne potu imbetá cu apa rece. Europ'a straina ne cunósce de o miia de ori mai bine decàtu Ungurii cu cari vietiuimu aprópe 1000 de ani la olalta. Dovada despre acést'a e ceea ce a scrisu pe tempulu conferintiei din Sibiiu o fóia maghiara din Clusiu, anume „Magyar Polgar“. Acést'a fóia aduse pentru Ungurime scirea alarmatória, cà Romanii nu-'su cei de inainte de 48, cà au o inteligintia zelósa si numerósa, cà acést'a cunósce limb'a sî literatur'a ungurésca mai bine decàtu cea mai mare parte din Unguri, cà ea nu numai cunósce tóte trebile unguriloru, politic'a loru cu tendintiele ei cu totu, ci si chiaru mesurele cele mai secrete luate in contr'a natiunalitatiloru si factorii, cari se intrebuintiéza in contr'a loru.

Pre langa natur'a, crescerea, convingerea si parerea concetatianiloru unguri despre natiunalitati si in deosebi despre Romani si mai alesu pe langa usiurinti'a, cu care cumpanescu ei poterea resistatória a popóreloru nemaghiare din tiéra, nu e mirare, cà spre a le nimici guvernulu ia mesurele cele mai nepomenite intr'unu statu constitutiunalu, cà nu este

---

*) Desi nu cunóscemu mai de aprópe scrierea de care e vorb'a aici damu locu acestui articulu, in care se esprima opiniunea ce domnesce prin tiéra asupra ei. Red.

lege, care sè nu se calce, déca e vorb'a de cevasi dreptu pentru natiunile nemaghiare, cà se proiectéz'a cele mai anticonstitutiunale mesuri si se facu cele mai aventurióse si ridicule incercari spre a desbiná natiunile nemaghiare si a le contopi. Turculu a asupritu popórele neturce materialminte, dér' nu s'a mestecatu in trebile loru confessiunale culturale si natiunale. La noi amu ajunsu neasemenatu mai departe. Numai unu pasu ne mai trebue, cá sè ni se interdica a ne vorbi limb'a in familia si a laudá pe Dumnedieu in limb'a natiunala. Cugeta cineva, cà acést'a ar' fi cu nepotintia? La noi, unde cuintesenti'a politicei este de a maghiarisá cu ori-ce pretiu si unde se considera si declara de periculosu pentru statu ori-ce nu e ungurescu, nu e cu nepotintia nici o nebunia. „Qui vivra verra."

Dupa aceste sè ne ocupamu cu scrierea volanta scrisa de unu „egy román." Acést'a are de scopu, cá sè se formeze din inteligentii neimpacati cu passivitatea o partida constitutiunala si laudandu patriotismulu archiereiloru romani ii provóca pe acestia, cá pe cei mai „dusmanosi passivitatii", — dupa elu — sè desfasiure ei flamur'a nóuei partide. Se incepe cu o minciuna colossala despre motivulu processului lui Barnutiu etc. contr'a episcopului Lemény, se continua cu neadeveruri si finesce cu abateri gróznice dela dreptate. Inse judece onoratii cititori.

(Va urmá.)

Unu banchetu in onórea d-lui de Rosny.

Ilustrulu presiedinte alu institutului etnograficu din Franci'a d. de Rosny se afla de vreo diece dile in Romani'a. Delegatiunea generala a institutiunei etnografice pentru Romania a datu in onórea lui, in foisiorulu teatrului nationalu, unu banchetu, la care au participatu multe notabilitati din Bucuresci.

Primulu toastu purtatu a fostu alu Domnului Urechia delegatulu generale alu institutiunei, care s'a esprimatu cam in modulu urmatoru:

„Onoratu de institutiunea etnografica cu functiunile de delegatulu seu generalu pentru Romani'a, am fostu pusu in situatiunea placuta de a cunósce unu faptu importantu din istori'a acestei institutiuni admirabile, care la noi este abia nascênda.

„O parte din acelu faptu este cunoscutu d-vóstra tuturora si lumei intregi, si dér' n'o se facu de cätu a-lu revocá in mémori'a d-vóstre. Acesta este, cà déca noe Romaniloru adunati la acésta „agapé" a sciintiei etnografice ni se póte pune la intrebare titlurile de etnografi, lumea intréga inse, in 16 ani pe domnia a M. S. Regelui nostru, a intielesu si s'a convinsu, cá la Dunare era unu mare etnografu. . . (aplause vii.) Acelu etnografu a facutu din unu poporu o natiune. . . (aplause) si Europ'a anteiu surprinsa, apoi emotionata si in fine admiratrice sincera a vediutu pe marele etnografu inscriindu cu vêrfulu spadei in cartea natiuniloru, pe a s'a incununata de gloria! . . . (vii aplause.) „Eaca partea din faptulu insemnatu, care ve este cunoscuta, domniloru. Mai este inse o parte ce cunoscu numai eu si câti-va membrii ai institutiunei: M. S. Regele, care scie se faca atatu de bine etnografi'a practica, a binevoitu sè se ocupe si de etnografi'a teoretica, cá noi cesti-l-alti si deci, M. S. si cu M. S'a Regina au binevoitu, inca de mai multu timpu, a primi titlulu de membrii protectori ai institutiunei etnografice. (aplause.) Nu numai cá Romani déra, ci si cá membru alu institutiunei, credu a respunde la dorinti'a animei d-vóstre, propunêndu-ve se bemu in sanetatea MM. LL. Regele si Regin'a Romaniei, protectorii gloriosi ai sciintiei, artei si litereloru! (lungi aclamatiuni si aplause).

Alu duoilea toastu a fostu purtatu totu de d. V. A. Urechia in onórea domnului de Rosny. Eaca-lu in traducerea romana:

„Sciinti'a positiva, aceea celu puçinu care are pretensiunea de a fi positiva, fiindu cà néga a priori ori-ce actu spiritualistu, acesta sciintia ajunsese, o sciti d-loru, luandu omulu de obiectu, la maimutiele antropomorphice. D-vóstra sunteti, d-le de Rosny, unulu din cei antai, care bravandu puterea modei, admiratiunea naturalminte provocata prin noutatea doctrinei, prin ceea ce ea are de stralucitoru, dér' inse si de falaciosu, d-vóstra ati aruncatu manusia positivismului deconsolant, probandu esistinti'a nedubia a consciintiei omenesci, óre-cum independenta de materia. Metod'a d-vóstre conscientiala ve derimá acea trista antropologie, care a suprimatu in natur'a regnului umanu pentru a nu incepe clasificatiunea de câtu la regnulu animalu. (vii aplause).

„In diu'a candu d. de Rosny ridicá, domniloru, omulu din trist'a situatiune care-i facuse positivismulu, o noua sciintia insemná aparitiunea ei si necesara: Etnografi'a, sciintia care are de scopu de a face sè se cunósca particularitatile caracteristice ale diferiteloru grupe de ómeni, cari locuiescu globulu. Din momentulu ce originea speciei umane nu mái datá dela maimutie antropomorphe, dér' dela fiintie phisice mai bine organisate, posedendu organe mai perfecte, séu mai bine disu combinate dupa unu ensemble economicu mai bunu, omulu isi reluá loculu seu de onóre in creatiune si noua sciintia intrebá geniulu lui studiendu basele pe care le aruncase in primele civilisatiuni dela unu polu la celulaltu alu lumei (aplause vii).

„Voue onórea, d-le de Rosny, de a fi luatu pe omulu completu cá obiectu alu etnografiei! Dér' nu ve puteti opri aci fara a riscá de a cădé in umanitarismulu sentimensale atâtu de puçinu justificatu prin natur'a omului: cosmopolitismulu, care este o manifestatiunea acelui sentimentu morbosu ce a pututu servi cutareia ori cutareia natiuni mari pentru a aruncá disolutiunea in anim'a natiomalitatiloru mai mici ori in formatiune; dér' natiunile, care vi l-au predicatu si d-vóstra, s'au feritu cá de focu de a-lu introduce la ei! (lungi aplause.)

„Etnografi'a nu e sciinti'a cosmopolitismului, disu ai d-t'a protestandu; ea este aceea a omului completu, adica naturalminte phisicesce si moralminte impinsu a se diversificá sub numeróse influintie, care nu e loculu aci de a le aminti. Acést'a e inclinatiunea care a datu nascere órdei, tribului, apoi popóreloru si in fine nationalitatii, cá evolutiune ultima si mai culta a omenirei. (Aplause.) A studeá omulu in gruparile lui in societate, este scopulu etnografului si acést'a va fi una din gloriele vóstre.

„Ceea ce va face din Etnografia o sciintia iubita de Romani, in diu'a candu o voru cunósce mai bine, este cà voi nu admiteti cá basa a nouei clasificatiuni a societatiloru omenesci, particularitatile somatologice, ci o faceti acea clasificatiune din puntulu de vedere alu grupariloru tindiendu a constitui nationalitatea. (Aplause.)

„Nu me potu opri de a reproduce aci definitiunea admirabila de consecintie, care ati dat'o, despre cuvintele poporu, natiune, statu.

„Poporulu, dis'ati, este o aglomeratiune mai multu séu mai puçinu considerabila de indivîdi supusi la acelasi guvernu, la aceleasi legi si avendu o locuintia fixa. Acei indivîdi potu fi séu nu de aceeasi origine, de aceeasi familia.

„Natiunea se compune inse din individi supusi nu numai unui aceluiasiu guvernu, dér' avendu inca aceleasi moravuri, aceleasi obiceiuri aceleasi interese.

„Ide'a de „Poporu" deriva directu dela aceea de „a populá": insulele cele mari ale Oceaniei, constitutiunea administrativa a unui poporu, a unei natiuni séu a unei nationalitati". Ferice candu conceptulu Statu nu aduce cu sine si ide'a de servitute la straini! (aplause).

„Romanii, domnule de Rosny, sunt acea societate care a dobenditu consciintia deplina de sine insasi, de rolulu seu, de scopulu individiloru cari o compunu in oper'a generala a civilisatiei! (aplause vii). Acést'a ve esplica, d-le de Rosny, favórea protectiunei Regale acordata institutiunei nóstre.

Acést'a ve esplica, d-le de Rosny, presinti'a in sinulu institutiunei a nu mai puçinu de patru prelati ai democratiei si nationalei nóstre eclesie (aplause). Acést'a ve va esplicá, d-le de Rosny, admiratiunea nóstra pentru oper'a d-v. si simtiemintele de amicitia si de recunoscintia, cu care ati fost primitu pretutindeni in tóte partile in caletori'a d-v. in Romania (aplause). Acést'a ve esplicá presiedintelui institutiunei etnografice, mai bine de catu a'si puté-o face eu in acestu momentu, aclamatiunea tuturoru conmeseniloru nostri la toastulu, pe care 'lu ridicu in onórea d-v. (lungi si repetite aplause). Dupa „Roman."

Uniunea lucratoriloru in Angli'a.

„Telegrafulu" din Bucuresci primesce o corespondentia dela Londr'a din care estragemu urmatórele:

Astadi se deschide congressulu lucratoriloru, care in acestu anu se aduna la Londonu. Dupa cum se scie, Angli'a este o tiéra classica in privinti'a uniuniloru si societatiloru de lucratori. In timpurile de trista memoria, asemenea societati fura oprite de lege, dér' din anulu 1825 o lege speciala sanctioná dreptulu loru de esistintia. Cu marirea puterei acestoru uniuni si associatiuni, cu crescerea fortieloru loru influinti'a organisatiuniloru de lucratori asupra camerei comuneloru devine din ce in ce mai mare, cu tóte cà camer'a comuneloru se afla compusa din ómeni, cari apartinu clasei avute. Pêna la anulu 1875 aceste organisatiuni n'avura nici o lege, care se le protegeze din partea defecteloru administrative, dér' in anulu 1875 s'a votatu o lege de protectiune pentru organisatiuni de lucratori. Din acestu anu pressiunea morala a uniuniloru asupra classei lucratóre nu se mai considera de ilegala, numai cá ea se remana puru si simplu morala, ne transformandu-se in violarea prin fortia a libertatii muncei.

Conturile anuale a acestoru societati potu fi considerate, din raporturile financiare, cá cele mai limpedi si lamuritu facute, a le intielege nu este de trebuintia multa carte si ori-ce muritoru le póte verificá cu inlesnire; din alta parte aceste conturi au nisce date statistice fórte interesante. Uniunea cea mai mare este uniunea mecaniciloru. Raportulu acestei uniuni cuprinde 400 de pagini in 4-o. Acésta uniune are preste 350 de ramuri in Angli'a, si peste 50 cari imbratisiéza coloniele regatului. Ultimulu raportu alu acestei uniuni este tiparitu in anulu 1875. Cifr'a membriloru uniunei pentru acestu anu este indicata la 45,408 ómeni; venitulu uniunei, care se forméza dintr'unu silingu, platibilu de catra ori-ce membru alu uniunei intr'o septamàna de dile pentru anulu suscitatu, fù de 123,881 liv. sterlinge, adeca: considerandu livr'a sterlinga de 25 lei numai, avemu o suma de 3,097,025 lei noi; cheltuial'a pentru acestu anu fù de 147,476 livre sterlingi. Acestu deficitu, care avù de causa lips'a de munca in acestu anu, fù acoperitu din sum'a depusa cá capitalu alu societatii, care erá 250,000 livre sterlingi in anulu suscitatu. Din sum'a cheltuieliloru cifrele cele mai batatóre la ochi sunt cifrele urmatóre: pentru ajutorarea membriloru lipsiti de lucru 71,000 l. ster.; pentru membrii bolnavi 23,000 l. s.; 15,000 l. s. pentru ajutorarea membriloru batreni, cari nu mai potu lucra din caus'a betrânetieloru; 7,000 l. s. pentru inmormentarea membriloru cari fura victim'a unoru nenorociri si 8,000 l. s. cá salariu membriloru cari se ocupa cu gerarea afaceriloru uniunei.

Este unu ce de remarcatu cà din momentulu candu organisatiunile de lucratori au luatu unu aventu mare si s'au stabilitu temeinicu, certele intre fabricanti si lucratori nu se nascu din nimioa si diferendele nascute, prin intemplare, se potolescu printr'o intielegere reciproca; acést'a de siguru gratia numai tariei solidaritatii printre lucratori.

Templarii au duóe organisatiuni. Raportulu pe care lu am este pentru anulu 1878. Acést'a uniune numera 337 ramuri in regatu si in colonii si cifr'a membriloru ei este de 16,574 ómeni. Venitulu ei pentru anulu suscitatu este de 59,000 l. s.: cheltuiala este de 62,000 l. s., in ultima suma intra si 12,000 l. s. cheltuiti pentru advocati cari aparau afacerile lucratoriloru contra pretensiuniloru esorbitante ale fabricantiloru. Fondulu acestei societati este de 71,000 l. s. Aceste duóe mustre ne potu dá o idea despre spiritulu de asociatiune alu poporului anglesu. Pentru a ve schitia in câteva linii acést'a mare calitate a poporului anglesu, v'amu plictisitu póte puçinu cu cifrele alaturate, dér' aveti totusi o consolatiune, care constá intr'aceea cà corespondentulu d-vóstre, pentru a ve resuma in câteva linii aspectulu generalu alu vietiei sociale a poporului lucratoru din Angliter'a, a fosta silitu a citi nisce raporturi, pe cari nu le veti citi nici-odata.

Diverse.

(Unu banchetu datu literatiloru.) In onórea membriloru congressului literariu internationalu dela Vien'a proprietariulu diarului „Wiener allg. Zeitung" a datu unu banchetu. Intre invitati a fost si d. George Djuvara, delegatulu Romaniei si totodata unulu din vice-presiedintii congressului literaru. Redactiunea se aflá in giurulu siefului seu pentru a face onorurile primirei numerosiloru soldati ai penei. Primulu, care a luatu cuventulu, a fost redactorulu-siefu alu diarului „Wiener allg. Ztg." d. Dr. Teodor Hertzka; elu dise: „Cá soldatu sub drapelele lui Guttenberg, salutu in voi pe statulu maioru alu acelei armate, in rêndurile careia am onórea de a luptá". Dupa acest'a vorbira mai multi in limb'a francesa, italiana, anglesa, intre cari renumitii scriitori francesi Belot si Ulbach pentru Vienezi si pentru press'a viénesa. Se mai tinura toaste si in limba polóna, spaniola. Intre aceste discursuri a fost rostitu si unulu in limb'a romana de d. Rudolf Scherer, redactoru la diarulu W. A. Z. Reproducemu acestu discursu interesantu testualu dupa cum ilu cetimu in „Telegrafulu" din Bucuresci:

„Amu auditu odata unu cuventu frumosu despre Romani. Cuvêntulu dicea: „Câtu de deasa ar' fi intunericimea, in care s'ar' gasi unu Romanu, elu totu va aflá partea, de unde 'i va resari lumin'a." O natiune, a carei luciditate a devenitu proverbiala, are dreptu a aspirá la unu viitoriu stralucitu. Evenimentele au justificatu acésta opiniune. Dér' suntemu datori a constatá, cà in succesele Romaniloru literatur'a si press'a romana au avutu o mare parte. In cursulu diecimiloru de ani press'a romana urmá cu unu zelu si cu-o infocare incomparabila a rechiemá natiunea la consciinti'a esistentii sale. Ea mangaie poporulu la epocile de nefericire si reamintindu'i virtutile militare si civice ale stramosiloru sei din anticuitate, ilu facu se le iubeasca si se le adopte si elu. Si astadi dupa succesele obtienute, press'a romana nu se repauséza pe lauri binemeritati, ci urméza a intari isbandile facute, prin desvoltarea virtutiloru civice, prin cultivarea sciintieloru si arteloru frumóse. Press'a intréga a Europei, recunoscêndu me-

ritele mari ale sororei sale din Romani'a, e fericita, de a'i esprimá la tóte ocasiunile simpatiele ei. Se 'mi fia dér' permisu si mie a ridica paharulu pentru prosperitatea pressei romane si in sanetatea onorabilului ei representantu d-nulu Djuvara, Se traiésca!" (Vii aplause.)

Frumosu si bine semtîtu discursu, dîce „Telegr." D. Scherer a datu ocasiune limbei romane, fiic'a mai mica si uitata pena acum a limbei latine, sè si iè si ea loculu printre limbele culte, si mai cu séma in faci'a flórei scriitoriloru lumei. Dupa ce se sfêrsira aplausele, cari urmara discursului d-lui Scherer, respunse d. Djuvara prin càte-va cuvinte calduróse de multiamire.

(Congresulu nationalu bisericescu gr. or.) este convocatu prin circulariu metropolitanu pe diu'a de 1/13 Octobre a. c.

(Afacerea Lendl-Göczel.) „Ellenör", organulu ministrului presiedinte, nu este multiumitu cu aceea, cà capitanulu Lendl si a datu demissiunea (a cuittatu), ci pretinde, cà n'ar' fi trebuitu se fia numai dimissiunatu, ci chiaru gonitu. Advocatulu si deputatulu Geza Polonyi are de gandu a inaintá contr'a lui Wilhelm Lendl, care si-a depusu rangulu de oficeru, acusatiunea pentru crim'a de les'a-Majestate.

(Manevrele dela Campin'a) Sambat'a trecuta Regele Carolu cu suit'a a plecatu dela Sinaia la Campin'a, unde avù o frumósa primire. Maj. S'a coborandu-se din trenu pornì indata la trupele din taber'a dela Cocoresci, asiediate impregiurulu Campaniei, cari se aflau in defensiva. Maj. S'a ordonà a se trage focuri atunci, candu inimiculu se dîarì in partea opusa. Manevrele au duratu vreo 2 óre si jumatate. La orele 3 Regele trcêndu prin Campina a esitu in partea opusa despre Slobozi'a, unde si au adunatu in giurulu seu pe toti comandantii, le-a facutu diferite observari asupra operatiuniloru; apoi dicêndule la revedere s'a retrasu spre orasiu in mediloculu aclamatiuniloru armatei. In orasiu trupele defilara pe d'inaintea Maj. Regelui, care plecà dupa aceea inapoi la Sinaia.

(„La Gazette de Roumanie") este titlulu unui nou diaru cotidiunu ce apare in Bucuresci in limb'a francesa sub directiunea d-lui G. Steriadi. „Scopulu nostru" scrie noulu diaru in primulu seu articulu, „este de a face Romani'a mai cunoscuta in strainatate si nu vomu neglige nimicu spre a'lu atinge." „Gazet'a de Romani'a" spera cà si in viitoriu cá intrecutu tóte partidele voru fi un'a in cestiunile nationale, fiindu-cà un'a numai póte fi si politic'a nationala si promite cà va lucrá pentru acést'a directiune. Uràmu sororei nóstre dela Bucuresci o vieatia lunga si prospera.

(Dela Curtea romana.) „L'Indep. Roum." afla cà Curtea va parasi definitivu Sinai'a spre a se instalá in palatulu dela Cotroceni, Trenulu regalu se va opri la gar'a Têrgoviste, unde se prepara o mare receptiune oficiala a princesei mame. Princes'a de Hohenzollern va remané vre-o 10 dile in Bucuresci, dupa aceea se va reintórce pe la Verciorova in Germani'a. Maj. S'a Regele o va acompaniá pêna la fruntaria. Numai dupa ce va pleca princess'a-mama Regele se va duce in Moldov'a.

(Omorîtorulu lui Garfield.) Guiteau, se va traduce inaintea Curtii cu jurati. Aperatorulu e unu cumnatu alu seu, advocatu, pe care si l'a cerutu singuru. — Guiteau e siguru, cà o se fia achitatu, de vreme ce, dice elu, nu a omorîtu pe Garfield din reutate. Singurulu lucru, de care se teme, e, cà va fi assasinatu in timpulu procesului.

(Scólele secundare in Romani'a.) Numerulu liceeloru ce au functionatu in 1880—1881 in Romani'a a fost de 7 cu o populatiune scolara de 2,065 elevi si cu 160 profesori. Sumele alocate in budgetu pentru intretînerea loru este de lei 722,299 pe anu. Gimnasii au fost 18, dintre cari 10 sunt in sarcin'a Statului si 8 se intretînu din fonduri comunale si judeciene. Numerulu eleviloru cari le-au frecuentatu a fost de 1,866 cu 180 profesori. Cheltuielele celoru 10 gimnasii intretinute de Statu sunt evaluate in budgetu la 320,043 lei. Seminarii au fost 9 cu 98 profesori si 1,935 elevi. Optu din acestea sunt pe séma Statului si costa anualu 358,912 lei. Scólele normale (preparandiale) pentru invetiatura poporului romanu nu au luatu o mare desvoltare in ultimii ani. In 1880—81 au functionatu unu numeru de 9 scóle cu 92 profesori, si avendu o populatiune scolara de 718 elevi. Scóle momerciale au fost 5: la Bucuresci, Galati, Craiova, Ploesci si Iasi. Numerulu eleviloru a fost in 1880—1881 de 566, ear' acelu alu profesoriloru de 48. Scóle secundare de fete au fost 7, cu 807 eleve, 41 profesori si 62 profesóre. Totalulu cheltueliloru pentru scólele de invetiamentulu secundaru, fixatu prin bugetulu Statului si subventiunile acordate scóleloru sustînute de judeçie si comune, se urca la cifr'a de 2,416,259 lei.

(Scólele in Focsiani.) D-nu generalu C. Davila, scrie Luptutorulu, sosindu in Focsiani, a inspectatu tóte scólele si ar' fi remasu fórte nemultiamitu, fiindu cà a gasitu scólele din acestu orasiu mai reu intretinute de càtu chiaru scolile satesci, si cà profesorii sunt de o neertata negligentia. Se intielege cà d. Davila nu scie, cà unii profesori fiindu gazetari si functionari nu mai au timpulu de a se ocupa si de scóla; profesorulu clasei a patra, pêna acum n'a predatu nici-o singura lectiune. De siguru, cà d. Davila 'i va recomendá fórte bine la Bucuresci.

(Ósele dela Plevn'a.) Briggulu austriacu „Milovicu", incarcatu cu óse dela Plevna, a sositu in 17 Septembre la Bristol. O multime de lume 'i esise inainte, chiaru si ómeni de prin alte parti, si fiacare luà càte unu ciolanu, cá suveniru dela Plevn'a. Cantitatea óseloru era de 300 tone, din care a cincea parte, óse de cai, ear' restulu de ómeni. Spre linistea crestiniloru trebue se spunemu, cà scheletele, transformate póte deja in vaxu, sunt de ale eroiloru turci. Unu omu alu dracului, voindu se strice têrgulu capitanului austriacu, respandise vestea, cà ósele sunt din Crimea, de a le soldatiloru anglezi cadiuti in 1854. Iritarea anglesiloru a fost mare, dér' retacirea s'a indreptatu indata. Casulu remane, ori cum l'amu intórce, o profanare, semnu alu scaderei moralei publice europene. Alêg.

(Evrei, cari sugu sange de crestinu?) Din Calarasi (Romani'a) primésca „L'Independance Roumaine" urmatóri'a scire telegrafica sensatiunala:

O afacere, a carei aparentia este destulu de grava, dér' asupra careia nu ne putemu inca pronuntia, s'a petrecutu aici. Nisce evrei ar' fi luatu sànge unei fete crestine. Eata ce pretinde denuntiarea, dér' spre a cunósce adeverulu trebuie se asteptamu, cá justiti'a sè se pronuntie. Pêna atunci, eata informatiunile, ce se dau in acésta privintia: O fetitia de vre-o 9 séu 10 ani s'a presentatu la parchetu insoçita de mam'a ei, si a facutu urmatóri'a plangere: Ea intrase in servitiulu unui evreu. Dupa trei dile, mai multi evrei se adunasera la stapanulu ei si dupa ce i-a datu se manance supa si puiu friptu, 'i-a poruncitu sè se culce. Stapanu-seu 'i dise totd'odata, cá se 'si scóta scurteic'a candu s'o culcá. A duó'a di diminétia, dice fat'a, candu m'am desteptatu am simtitu unu felu de ametiéla si slabitiune neesplicabile, precum si nisce intiepaturi dureróse la mâni. Privindu-mi braçiele, am vediutu nesce pete rosii. Am alergatu la mam'a si 'i-am istorisitu lucrulu. Atàtu mam'a càtu si eu credeamu, cà evreii m'au adormitu si 'mi-au luatu sange cu vre unu instrumentu órecare. Indata d. procuroru a chiamatu trei medici, intre cari si unu evreu, si fat'a fù examinata. S'a gasitu intr'adeveru nesce pete albastruie pe braçiele fetei si se pare cà aceste pete provinu din extragerea sàngelui prin aspiratiune cu gur'a (sugere). S'a inceputu o ancheta.

(Spioni russi.) „Vocea Covurluiului" scie se vorbeasca, despre nisce spioni rusi, cari ar' cutreera tinuturile Romaniei de pe langa Prutu. Eata unu casu: D. Ralea, proprietaru in comun'a Oancea, plas'a Prutu, din judeçiulu nostru, care ne autorisà a 'i publicá numele, ne comunica, spune numitulu diaru, cà in acea comuna au sositu intr'adeveru spioni rusesci, cari au platitu bani spre a avé informatiile, de cari aveau necesitate. Dér' ceea ce e mái tristu, e, cà s'a gasitu tocmai unu functionaru publicu, care se dè acele informatiuni, si acelu functionaru e perceptorulu acelei comune. Spionii rusi au cerutu se li se dè informatiuni despre positiunea locuriloru de pe langa Prutu, cum si mai departe pêna la mai multe verste, despre satele din acea parte, despre numerulu bratieloru disponibile, a careloru, producteloru, etc. Aceste informatiuni s'au datu in Oancea, cumu amu spusu, de perceptorulu acelei comune. Casulu de la Oancea n'ar' fi isolatu.

(Inecatu de ciud'a femeei.) Locuitorulu Ioan alu Mariei de pe mosii'a Iacobeni judeçiulu Botosiani, se certá adese-ori cu soçia s'a din causa, cà o credea infidela, asié cà, acum de 6 dile suparandu-se mai tare pe soçi'a s'a si, voindu se 'i faca in ciuda, s'a dusu la unu iazu si, desbracandu-se pe malu s'a bagatu in apa ducênduse la adencu pêna s'a inecatu. Se vede inse, ca reposatulu era din fire economu de óra ce n'a voitu se 'si strice hainele, pe cari lea lasatu pe malu.

(Unu alu doilea Scarvuli.) Citimu in „Stéu'a Dobrogei": Grigori Vasilieff Cazanov se numesce criminalulu barbaru, cu domiciliulu in comun'a Morighiol, plas'a Tulcea, care prin violentia a atentatu la pudórea fiicei sale Elena. Acést'a bestiale creatura facuse din fiica-s'a o intretienuta, séu mai bine disu unu obiectu alu unei coruptiuni fara semenu intre locuitori de prin sate. Elu traiea cu fiica-s'a cá si cu-o legitima femea. Nenorocit'a s'a soçia, mum'a, in mai multe rênduri a surprinsu in flagrantu delictu pe barbatulu, care, prin amerintiari, profitá de fiic'a-sa. Acést'a nenorocita fiintia purcedîndu grea, tatalu ei o silea a redicá greutati nepotrivite cu puterile fisice ale unei femei, crediendu, cà prin acést'a va puté reusi se pérda prunculu. Inzedaru a fost planulu! Prunculu s'a nascutu la timpu, si pentru a nu se afla pecatulu sevêrsitu, tatalu l'a luatu, a sapatu o grópa sub pragulu usiei si a ingropatu inocent'a fiintia de viua. De si faptulu, care indigná atàtu pe soçie, càtu si pe fiica silnicita si desonorata, le facuse adese ori a'lu denuntiá autoritatiloru locale, spaim'a inse si amenintiarile barbarului tata si soçiu, au opritu pe nenorocitele femei dela hotarirea loru; dér' in momentulu ingroparei copilei, indignatiunea, durerea de muma si plansetele bietei copile, pe care a pus'o in grópa sub durerile suspineloru, le-a pusu in desperare si a alergatu de au datu de veste primarului localu. Inocent'a copila s'a desgropatu; casulu a fost incunosciintiatu parchetului localu, ear' criminalulu a fost arestatu.

(Medicamentu contra rapciugei cáiloru.) Piséza carbuni de teiu aprinsi intr'o piulitia de feru, cerne subtire si pune prafulu in traista si atern'o apoi de capulu calului bolnavu. Prin respirare prafulu va intra in nari. Dupa trei dîle ból'a va merge spre bine si dupa 6 dîle narile voru incepe sè se vindece. (Industria).

(Unu leacu contra pestei bovine). Guvernulu Russiei a publicatu in contra acestei bóle teribile urmatóri'a prescriptiune:

Indata, ce se ivesce ból'a in apropiare, sè se dè viteloru apa de feru ori càtu ar' voí se bé a pentru acést'a sè se iè feru vechiu ruginitu si sè se puna, se stè necontenitu in apa de beutu. — (Industria.)

Concursu.

Pentru ocuparea postului de profesoru de limb'a romanésca, maghiar'a si german'a la institutulu pedagogicu diecesanu in Caransebesiu cu terminu pêna la **15/27 Octobre** a. c.

Cu acestu postu este impreunatu, pentru anulu antâiu de proba, unu salariu de 600 fl. si 200 fl. pentru cortelu, eara dupa decurgerea acestui anu, depunêndu respectivulu profesoru cu succesu esamenulu de calificatiune si devenindu astfeliu profesoru definitivu, primesce dreptu salariu de 800 fl. si 200 fl, pentru cortelu.

Competentii au se alature la petitiile loru:

1. Atestatu de botezu spre a documentà, cà sunt romani gr. or.

2. Atestatu de maturitate.

3. Atestatu despre absolverea unui cursu mai inaltu de pedagogia.

4. In lips'a atestatului de sub 3) atestatu séu absolutoriu dela facultatea filosofica séu si dela alta facultate.

5. decumva au fost undeva aplicati, se produca si atestatu despre pracsea de pên' aci.

Competentii trebue se aiba deplina cunoscintia si desteritate in tóte trei limbele in vorbire si in scriere si cu deosebire in limb'a romanésca si maghiara.

Petitiile se adreseaza càtra Consistoriulu diecesanu gr. or. in Caransebesiu.

Caransebesiu. Din siedinti'a consistoriala ţinuta in 10/22 Septembre 1881.

Episcopulu diecesanu:

3—3 *Ioanu Popasu* m. p.

Editoru: Iacobu Muresianu.
Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.
Tipografi'a: Ioanu Gött si fiiu Henricu.